

Szpilczyński, Stanisław

IV Sympozjum Międzynarodowej Akademii Historii Medycyny

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 19/1, 208-210

1974

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Austria

IV SYMPOZJUM MIĘDZYNARODOWEJ AKADEMII HISTORII MEDYCyny

W dniach 16—19 września 1973 r. odbyło się w stolicy Austrii IV Sympozjum Międzynarodowej Akademii Historii Medycyny nt. *Wiedeń i medycyna w świecie*. W obradach wzięli udział głównie członkowie Akademii z różnych krajów: z Belgii, Czechosłowacji, Danii, Francji, Hiszpanii, Holandii, Jugosławii, Kanady, Niemieckiej Republiki Federalnej, Polski, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Turcji i Wielkiej Brytanii, obok najliczniejszej grupy z samego Wiednia. Patronat nad sympozjum objął prof. Guenther Winkler — rektor uniwersytetu wiedeńskiego, zaś nad stroną organizacyjną czuwali — pod kierownictwem prof. Erny Lesky — współpracownicy Instytutu Historii Medycyny Wydziału Lekarskiego.

Instytut ten, założony w latach międzywojennych przez prof. Maxa Neuburgera, znajduje się przy Währingerstrasse 15. Istnieje przy nim wyjątkowo bogate muzeum historii medycyny. Wśród zbiorów tej placówki na szczególną uwagę zasługuje unikalna kolekcja preparatów anatomicznych z tworzywa, której ekspozycja zajmuje kilka sal. Zgromadzono tam także wiele dawnych instrumentów chirurgicznych, położniczych, dentystrycznych oraz około 30 tys. starych druków medycznych. Dwie sale muzeum zapełniono — z okazji sympozjum — ekspozycjami obrazującymi działalność i osiągnięcia naukowe prof. Frederika Wenckebacha, znakomitego kardiologa okresu międzywojennego. Zostały one częściowo wypożyczone z Instytutu Historii Medycyny w Londynie (The Wellcome Institute of the History of Medicine).

Oficjalne powitanie uczestników sympozjum miało miejsce (16 IX) w sali Neuburgera w Instytucie Historii Medycyny. W imieniu organizatorów głos zabrała prof. Erna Lesky, natomiast z ramienia Międzynarodowej Akademii Historii Medycyny przemawiał jej przewodniczący dr Noël Poynter, dyrektor Instytutu Historii Medycyny w Londynie. Właściwe obrady rozpoczęły się dnia następnego.

Sesja inauguracyjna odbyła się w sali Senatu uniwersytetu wiedeńskiego. Złożyły się na nią przemówienia Rektora i Dziekana Wydziału Lekarskiego oraz dwie prelekcje: dra N. Poyntera — *Brytyjska medycyna i Szkoła Wiedeńska* i Jose Marii Lópeza Pinero (Hiszpania) — *Związki medycyny hiszpańskiej ze Starszą Szkołą Wiedeńską*.

Po przerwie, już w Instytucie Historii Medycyny, rozpoczęła się — pod przewodnictwem George'a Canguilhema (Francja) i Luigi Belloni'ego (Włochy) — sesja popołudniowa. Jako pierwszy John K. Crellin wygłosił referat *Antoni Stoerck i brytyjskie ośrodki terapeutyczne*. W zastępstwie Pierre Huarda (Francja), skrócił jego referat — *Lekarze francuscy w Szkole Wiedeńskiej* przedstawił Jean Théodoridèz. Następnie prof. Albarracian (Hiszpania) podzielił się z zebranymi swoimi wspomnieniami z czasów studiów w Wiedniu, charakteryzując panujące tam nastroje naukowe i sylwetki profesorów. Ostatni w tym dniu referat — *Karel Frederik Wenckenbach* — wygłosił Gerrit A. Lindeboom (Holandia). Wieczorem uczestnicy sympozjum podejmowani byli przez prezydenta miasta Wiednia.

Drugi dzień prac sympozjum (18 IX) rozpoczął się plenarnym posiedzeniem Międzynarodowej Akademii Historii Medycyny, w czasie którego dokonano wyboru nowego przewodniczącego. Został nim prof. George Rosen (Stany Zjednoczone), wiceprzewodniczącym (pomimo jego nieobecności) wybrano prof. L. Krutę (Czechosłowacja). Sekretariat pozostał nadal w rękach prof. E. Lesky, która równocześnie jest redaktorem organu Akademii „Clio Medica”. Ponadto uchwalono, iż następne sympozjum odbędzie się w New Haven, w Stanach Zjednoczonych.

Rozpoczęte z opóźnieniem obrady naukowe toczyły się pod przewodnictwem prof. N. Poyntera i prof. E. Lesky. Wygłoszono następujące referaty: *Nostalgia jako zaniepokojone zaburzenie natury psychologicznej* — G. Rosen, *Daremnne usiłowania Duńskiej Akademii Królewskiej (1785) zmierzające do uzyskania prawa kreowania doktorów chirurgii wiedeńskim wzorem* — Moller Christensen (Dania), *Nieopublikowany rękopis G. A. Brambilli o dziejach austriackiej chirurgii w latach 1750—1800* — L. Belloni, *Instrumentarium chirurgiczne G. A. Brambilli* — Bruno Zenobio (Włochy). Ostatnie dwa wystąpienia tworzyły pewną całość, bogato ilustrowaną przezroczami oraz eksponatami jakie zachowały się po Brambilli.

Popołudniową sesję, której przewodniczyli prof. Mirko Dražen Grmek (Francja) i prof. Marcel Florkin (Belgia) zapoczątkowała prelekcja *Wiedeń a medycyna w Kroacji*, wygłoszona przez prof. Ladostława Glesingera (Jugosławia). Dalszymi referatami były: *Awangardowa rola środowiska medycznego w Trieście w propagowaniu wiedeńskiej myśli lekarskiej w Italii* — Loris Premuda (Włochy), *Kilka prac poświęconych wścieklicznie opublikowanych w Cesarstwie Austro-Węgierskim w XVIII i XIX w.* — Jean Théodoridèz (Francja), *Hyrtl contra Brücke. Spór naukowy w XIX w. i jego podłoże* — Karl E. Rotschuch (Niemiecka Republika Federalna). W dyskusji podniesiono rolę tego typu sporów również w innych krajach (np. we Wrocławiu między J. E. Purkyně a prof. Otto). Były one wyrazem kształtowania się nowoczesnych postaw, głównie zaś chodziło o odzielenie nauk morfologicznych od eksperymentalnych.

W trzecim dniu sympozjum (19 IX) obradom przewodniczył Owsei Temkin (St. Zjednoczone). Pierwszy referat — *Zmienne poglądy na temat źródeł nieregularnego tętna — od Galena po wiek XIX* przedstawił dr Rudolf Siegel (St. Zjednoczone). W dyskusji okazało się, iż autor nie zdołał wykorzystać w pełni źródeł historycznych, m.in. dzieła Józefa Struśka *Artis sphygmicae* (1555), nie dotarł bowiem ani do tekstu łacińskiego ani do włoskiego przekładu z 1961 r. W dalszym ciągu M. Florkin mówił o *Związkach między wydziałami lekarskimi Wiednia i Liège* a Egila Snorrason (Dania) o *Duńskim lekarzu Karolu Otto (1795—1879) i zagadnieniu frenologii*.

Sesji popołudniowej przewodniczyli: prof. Erich Hintsche (Szwajcaria) i prof. E. Lesky. Pierwszy wystąpił z biograficznym omówieniem postaci Otto Pürzela prof. Lain Entralgo (Hiszpania). Następnie Stanisław Szpilczyński (Polska) przedstawił *Poglądy naukowe i osiągnięcia kliniczne Józefa Dietla przedstawiciela Młodszej Szkoły Wiedeńskiej w Krakowie*. W czasie dyskusji okazało się, że sylwetka Dietla nie była jej uczestnikom znana z piśmiennictwa. Trudno się temu dziwić, zważywszy na brak — choćby popularnych — wydawnictw w językach obcych z zakresu historii polskiej medycyny. Kolejnymi referatami tej sesji były: *Zasługi lekarzy austriackich przy zakładaniu nowoczesnego wydziału lekarskiego w stolicy Osmanii Istambule w początkach XIX w.* — dr Arsian Terzioğlu (Turcja) oraz *Johan Florian Heller i wczesna chemia kliniczna* — prof. Nicolaus Mani (Niemiecka Republika Federalna). W ostatnim wystąpieniu znalazło się tak wiele problemów, że uczestnicy sympozjum uznali za wskazane poświęcić Hellerowi specjalne posiedzenie.

Podsumowania obrad sympozjum dokonała prof. E. Lesky. Poinformowała ona także uczestników, że teksty referatów ogłoszone zostaną w „Clio Medica”.

Z uznaniem należy podkreślić sprawną organizację sympozjum. Bogaty jego program był jednak niekiedy zbyt napięty, stąd sesje popołudniowe rozpoczynały się już o godz. 14⁰⁰. Wygłaszane na nim referaty miały przeważnie charakter faktograficzny. Zbyt mało uwagi poświęcono samemu rozwojowi myśli lekarskiej w Wiedniu i jej promieniowaniu do innych ośrodków naukowych. Temat Wiedeń

i medycyna w świecie okazał się bardzo obszerny i mógłby z powodzeniem stać się tematem następnej, podobnej sesji naukowej.

Stanisław Szpilczyński

Francja

Z POBYTU WE FRANCJI

W okresie od 4 maja do 30 lipca 1973 r. przebywałem w Paryżu jako stypendysta Szóstej Sekcji École Pratique Des Hautes Études. Pobyt wykorzystałem na badanie źródeł dotyczących rozwoju form organizacyjnych nauki polskiej w latach 1918—1939, ujmowanych na tle ogólnoeuropejskim i uwzględniających szczególnie sprawę rozwoju polsko-francuskich kontaktów naukowych w wymienionym okresie. Badania prowadziłem w Bibliotece Polskiej w Paryżu, gdzie wykorzystałem — przekazane do niej ostatnio — Archiwum Zygmunta Zaleskiego, byłego delegata Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego sekretarza polskiej sekcji w L'Institut d'Études Slaves. Archiwum zawiera cenne materiały dotyczące polsko-francuskiej wymiany stypendialnej oraz pracy uczonych francuskich w Polsce i polskich na terenie Francji. Znajdują się w nim m.in. korespondencja Marii Skłodowskiej-Curie i Jean'a Perrin'a, listy Marcelego Handelsmana i Oskara Haleckiego, Ignacego Chrzanowskiego oraz dyrektora Funduszu Kultury Narodowej — Stanisława Michalskiego. Korespondencja ta stanowi ważne źródło dla badań polskiej polityki naukowej w dwudziestoleciu międzywojennym.

W L'Institut d'Études Slaves wykorzystałem materiały poświęcone polsko-francuskiej wymianie naukowej (protokoły Assamble Generale oraz Réunion du Bureau), działalności polskiej sekcji Instytutu oraz pracy Instytutu Francuskiego w Warszawie. Ciekawe informacje na temat nawiązania kontaktów naukowych polsko-francuskich po I wojnie światowej uzyskałem dzięki pracy w archiwum francuskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych (Akta Recomendations et voyages de Polonais).

Bohdan Jaczewski